

Analiza stanja obrazovanja i zapošljavanja kategoriziranih sportaša, uključujući i sportaše s invaliditetom u Primorsko-goranskoj županiji

(1.Promocijski dan Karijera nakon sportske karijere, Rijeka, 9.10.2013.
Kampus Sveučilišta u Rijeci)

1. Uvod

Promocijski dan „Karijera nakon sportske karijere“ održan je u Kampusu Sveučilišta u Rijeci, u velikoj predavaonici Filozofskog fakulteta. Cilj Promocijskog dana je podizanje razine svijesti javnosti o važnosti obrazovanja sportaša i potrebnoj potpori sportašima tijekom sportske karijere kako bi uspješno uskladili obveze u obrazovanju i sportu.

Osim sportaša koji su istaknuli važnost organiziranja Promocijskog dana, potporu ovom projektu istaknuli su doc. dr. sc. Željko Jovanović, ministar znanosti, obrazovanja i sporta, prof. dr. sc. Pero Lučin, rektor, Josip Čop, glavni tajnik Hrvatskog olimpijskog odbora, Slobodan Gračaković, prof., predsjednik Zajednice sportova PGŽ, Marko Boras Mandić, zamjenik župana i Veljko Karabaić, prof. pročelnik Odjela za sport i tehničku kulturu Grada Rijeke. U radnom dijelu sudjelovali su prof. dr. sc. Snježana Prijic-Samaražija, prorektorica Sveučilišta u Rijeci, prof. dr. sc. Hrvoje Sertić Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu i voditelj Sveučilišnog centra za izobrazbu trenera, dr. sc. Gordana Nikolić, dekanica Visoka poslovna škola i Jane Slaunich, ravnateljica Prve riječke hrvatske gimnazije.

Prema riječima rektora Sveučilišta u Rijeci trenutno se radi na izradi Strategije Sveučilišta u Rijeci, u okviru koje će se izraditi strategija sveučilišnog sporta uključujući i obrazovanje kategoriziranih sportaša. Zbog nedostatka istraživanja na studentskoj populaciji predlaže se u okviru Europske Univerzijade 2016. provesti istraživanje o problemima i potrebama sportaša na visokoškolskim ustanovama. Glavni tajnik Hrvatskog olimpijskog odbora istaknuo je podatak da samo 4-5% sportaša mogu tijekom sportske karijere osigurati financijsku sigurnost nakon sportske karijere. Smatra važnim provođenje projekata kojim možemo utjecati na podizanje svijesti mladih sportaša o važnosti obrazovanja.

Prema pozdravnim riječima doc. dr. sc. Željka Jovanović, ministra u obrazovnom procesu potrebno je pronaći modele obrazovanja koji mogu osigurati kvalitetnu sportsku karijeru. Dobar primjer prakse je Visoka poslovna škola PAR. Organizacija Europske Univerzijade 2016. dodatni je poticaj da se osigura potrebna potpora za

školovanje sportaša na visokoškolskim ustanovama. Zaključci sa svih planiranih promocijskih dana koristiti će se za definiranje konkretnih aktivnosti kojima se može unaprijediti postojeće stanje.

Glavni promotori „Karijere nakon sportske karijere“ bili su poznati aktivni i bivši sportaši iz Rijeke: **Vera Begić-Blečić, dipl. iur, Sanja Polić (studentica Ekonomskog fakulteta u Rijeci), Marko Strahija, prof. biologije i Samir Barać, prvostupnik poslovnog upravljanja.**

Vera Begić-Blečić je završila Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci i specijalistički postdiplomski studij: Medicinsko pravo. **Ističe potrebu projekata usmjerenih na obrazovanje sportaša, osobito valorizaciju obrazovanja sportaša i potrebnu pomoć društva tijekom obrazovanja kao i omogućavanje stjecanja stručne praske odnosno potrebnog radnog staža koji je obično preduvjet zapošljavanja.**

Sanja Polić članica je PK „Forca“, studentica je Ekonomskog fakulteta u Rijeci, smjer marketing, predstavnica studenata s invaliditetom na Sveučilištu. Ističe mali broj studenata-sportaša s invaliditetom u srednjoškolskom obrazovanju (jedino je Ekonomska škola u Rijeci prilagođena potrebama osobama s invaliditetom), dok je u visokom obrazovanju manji broj fakulteta je prilagodio pristupačnost (Ekonomski i Pravni fakultet). **Iako sveučilišni Ured za studente s invaliditetom pomaže studentima, Bolonjski proces onemogućava usklađivanje obvezama u sportu i studiju. Istaknula je potrebu provođenja projekata koji podižu razinu svijesti javnosti o obrazovanju sportaša, osobito sportaša s invaliditetom.**

Marko Strahija je usporedio sustave školovanja u SAD i Hrvatskoj s aspekta pružanja potpore sportašima na studiju i **promocije američkih sveučilišta putem sporta i sportaša koji se školuju na pojedinim sveučilištu. Posebno je istaknuta raspoloživost i interes nastavnika kao i njihova dostupnost studentima-sportašima s ciljem pružanja stručne pomoći i potpore u redovitom ispunjavanju obveza. Studenti nakon svakog semestra ocjenjuju nastavnike.** Danas je komunikacija jednostavnija s obzirom na dostupnost informacijske i komunikacijske tehnologije. **Podržava potrebu promocije obrazovanja s ciljem da se definira i razradi sustav i prevenira individualni pristup i individualno rješavanje potreba sportaša.** Danas je zaposlen u sportu iako je prof. biologije.

Samir Barać je u vaterpolu od sedme godine, kao srednjoškolac odabrao je Građevinsku srednju školu isključivo što nije bilo kvalifikacijskog ispita. **Istaknuo je važnost obrazovanja i visokoškolske diplome uspoređujući taj uspjeh s uspjehom osvajanja olimpijske medalje.** Danas radi u Riječkom sportskom savezu ističući model suradnje Saveza i Visoke poslovne škole PAR, odnosno **stipendiranja zainteresiranih sportaša za školovanje** u Visokoj poslovnoj školi. **S obzirom na osobno iskustvo ističe problem usklađivanja obveza u obrazovanju i sportu, veću osjetljivost okoline i potrebnu potporu sportašima, osobito onima koji treniraju 2x dnevno.** Kao dobri primjer prakse istaknut je Rukometni klub „Zamet“ koji umjesto naknade sportašima osigurava potporu u školovanju u vidu stipendija.

U prigodnom filmu mišljenje o dual karijeri istaknuli su poznati sportaši i treneri:

Ivan Lovrinov šef stručnog stožera HAOK Rijeke i izbornik ženske odbojkaške reprezentacije, Alen Kurbanović bivši trener Rukometnog kluba Zamet, Davor Juriša profesor tjelesne i zdravstvene kulture te predsjednik Udruge kineziloga Rijeka, don Niko Tunjić, ravnatelj Salezijanske klasične gimnazije te sportaši: Ivan Mance golman HNK Rijeka, Ivan Krapić vaterpolist VK Primorje EB, Nina Broznić reprezentativka u skijaškom trčanju, Paola Došen bivša odbojkašica i reprezentativka i Vlado Čohar bivši odbojkaš i tajnik omladinske škole HNK Rijeka.

Prema listi sudionika, osim učenika iz razrednih odjeljenja sportaša Prve riječke hrvatske gimnazije, na prvom Promocijskom danu sudjelovali su predstavnici iz srednjoškolskih (Strojarsko-brodograditeljska škola) i visokoškolskih obrazovnih ustanova (Medicinski fakultet, Visoka poslovna škola PAR), te sportskih udruga od kojih ističemo Klub riječkih olimpijaca, Sportski savez osoba s invaliditetom Grada Rijeka, Boćarski klub osoba s invaliditetom Pulac, Sportsko društvo Filozofskog fakulteta Rijeka, Sportska zajednica Grada Zadra, predstavnici medija i drugi.

Na osnovu predstavljenih analiza Visoke poslovne škole PAR, Prve riječke hrvatske gimnazije, Studijskog centra za izobrazbu trenera i Sveučilišta u Rijeci pripremljena je analiza stanja obrazovanja sportaša, uključujući i sportaše s invaliditetom u Primorsko – goranskoj županiji. Na osnovu analize predloženi su zaključci prvog Promocijskog dana.

2. Analiza stanja

U Primorsko-goranskoj županiji ukupno je 223 kategoriziranih sportaša (I. - 47 sportaša, II - 33 sportaša, III - 46 sportaša, IV - 27 sportaša, V. - 17 sportaša i VI. - 53 sportaša). S obzirom na dob najveći broj (30%) kategoriziranih sportaša je u dobi od 25-35 godina. Ne postoji sustavna evidencija o kategoriziranim sportašima na razini odgojno – obrazovnih ustanova. Evidenciju vode uglavnom profesori tjelesne i zdravstvene kulture za potrebe školskih sportskih natjecanja i drugih potreba. Škole koje su sudjelovale u analizi stanja istaknule su nedostatak suradnje sa sportskim klubovima.

2.1. Srednjoškolsko obrazovanje

Za kategorizirane sportaše i aktivne mlade sportaše u srednjoškolskom obrazovanju od posebnih uvjeta provodi se mogućnost većeg izostanaka s nastave zbog obveza u sportu. Mladi sportaši prepoznaju: fleksibilnost školovanja (mogućnost dogovaranja ispitivanja i većeg izostanaka iz škole), suradnju škole i sportskog kluba, mentora osobito za sportaše koji veći dio polugodišta nisu na nastavi te mogućnost ispunjavanja obveza u školovanju elektronskim putem kao najvažnije posebne uvjete koji bi im osigurali lakše usklađivanje obveza u školovanju i sportu.

U Rijeci su dvije škole s razrednim odjeljenjima za sportaše; Salezijanska gimnazija s ukupno 96 učenika-sportaša i Prva riječka hrvatska gimnazija s ukupno 300 (129 učenica, 179 učenika) učenika-sportaša. U školskoj godini 2013./2014. gimnaziju pohađa 16 kategoriziranih sportaša. Prosjek uspjeha maturantskih razreda Prve riječke hrvatske gimnazije u posljednje četiri školske godine kreće se 3.37- 3,56. U razrednim odjeljenjima najviše su zastupljeni učenici iz sljedećih sportova; rukomet (15%), košarka (13%), odbojka (12,5%), nogomet (12%), plivanje (9%), vaterpolo (7%), tenis i karate. **U razrednim odjeljenjima za sportaše učenicima sportašima omogućeno je izostajanje s nastave prema priloženom kalendaru priprema i natjecanja što pridonosi ubrzanom načinu opravdavanja izostanaka. Djelomično izostajanje s redovne nastave uoči natjecanja zbog pojačanih treninga. Po povratku na redovnu nastavu, učenik može zatražiti konzultacije za propuštenu obradu gradiva pojedinih predmeta tijekom satova predmetnih informacija profesora prema rasporedu-predmetne informacije. Najkasnije 7**

dana po povratku na nastavu, učenik s razrednikom i školskim psihologom predlaže predmetnim nastavnicima plan s datumima usmene provjere znanja za razdoblje učenikove odsutnosti- dogovorno ispitivanje. Od ostalih posebnih uvjeta u školi se nastava u razrednom odjeljenju za sportaše organizira u predsatu, bez zadnjih nastavnih sati, zbog natjecanja nedjeljom, ponedjeljak se oslobađaju usmenog ispitivanja, osim za predmete koji su jedan sat tjedno.

2.2. Visokoškolsko obrazovanje

Studijske programe (Sveučilište u Rijeci, Visoka poslovna škola PAR i Veleučilište) studira 53 sportaša. Studenti - sportaši koji upisuju Sveučilište u Rijeci prilikom upisa dobivaju i poseban sportski obrazac. S obzirom na interes i potrebe pojedinih kategoriziranih sportaša postoji mogućnost da dobiju status redovitog studenta, a studiraju po pravilima za izvanredne studente. Na veleučilištu je Pravilnikom propisano da redoviti studenti sportaši studiraju prema pravilima za izvanredne studente. **Visoka poslovna škola PAR od 2008. godine provodi program Akademije za podršku sportaša - posebni uvjeti i mogućnosti stipendiranja kategoriziranih sportaša u suradnji s Riječkim sportskim savezom.** U Sportskoj akademiji su obrazovni programi prilagođeni potrebama sportaša, provodi se **fleksibilna nastava, dostupnost svih studijskih materijala, mentorstvo tijekom cijelog obrazovanja, stručno savjetovanje, razvoj individualnih karijera nakon sportske karijere, stipendija za školarine,** te mogućnost korištenja svih PAR programa cjeloživotnog obrazovanja – seminara i treninga. (www.par.hr).

Na Kineziološkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu djeluje **Studijski centar za izobrazbu stručnih kadrova u sportu** koji provodi stručni studij u trajanju 3 godine za stručnog prvostupnika – trenerske struke iz pojedinog sporta te specijalistički diplomski studij u trajanju 2 godine: stručni specijalist trenerske struke.

Posebni uvjeti studiranja za sportaše provode se kod upisa na Stručni trenerski studij za sportaše I. i II. kategorije, odnosno vrhunske sportaše ukoliko upisuju studijsko usmjerenje u kojem imaju kategorizaciju (redoviti studij). Sportaši I. – VI. kategorije vrhunskih, vrsnih i darovitih sportaša imaju pravo izravnog upisa na studij ukoliko

upisuju studijsko usmjerenje iz sporta u kojem imaju kategorizaciju (IZVANREDNI STUDIJ). Sportaši imaju mogućnost individualnog dogovaranja termina ispita, mogućnost izostanka do 70% s nastave ovisno o kategorizaciji, prijenos većeg broja bodova, odnosno ispita na sljedeću godinu studija, te produženi status redovitog studenta do 8. godina studiranja.

Na stručnim studijima koji se provode suradnjom Studijskog centra za izobrazbu trenera (SCIT) Kineziološkog fakulteta i Zajednice sportova uključeno je ukupno 460 osoba, od kojih najviše na stručnim programima za kondicijsku pripremu sportaša i sportsku rekreaciju.

Zajednica sportova Primorsko-goranske županije je u 2012. godini za programe školovanja stručnog kadra utrošila 125.000,00 kn od čega 90.000,00 kn za sufinanciranje troškova školarine studentima izvanrednog Stručnog studija za izobrazbu trenera. U 2013. Zajednica sportova je za unapređenje stručne djelatnosti u sportu osigurala 128.000,00 kn. Za pomoć u sufinanciranju troškova školarine najboljim studentima Zajednica je u prijedlogu financijskog plana predvidjela iznos od 90.000,00 kn. Analizom broja angažiranih trenera u sportu u Primorsko-goranskoj županiji, prema analizi (El Gharni i Marjanović, 2013.) ukupno je 440 trenera, u najveći broj su honorarno plaćeni treneri (ukupno 298) od kojih su najviše uključeni u prvu grupu sportova. Samo 36 trenera ima visoku stručnu spremu, 52 višu stručnu spremu, 99 osposobljenih u programima HOA; a najveći broj 177 trenera je s licencama. Analizom je utvrđeno da 83 osobe koje su angažirane kao treneri nisu osposobljeni za tu vrstu posla.

2.3. Zapošljavanje

Ne postoje mehanizmi praćenja zapošljavanja sportaša nakon obrazovanja u stručnim poslovima u sportu. U analizi stanja utvrđeno je da Visoka poslovna škola PAR vodi redovitu **evidenciju o zapošljavanju svojih studenata - sportaša nakon stjecanja diplome (80% studenata je nastavilo raditi u sportskoj djelatnosti, u poduzetništvu ili su nastavili s školovanjem.**

Prema evidenciji HZZ PU Rijeka prema zanimanju i djelatnosti¹ od 2011. god. do 31.08.2013. god. najveći broj zaposlenih je u obrazovanju (18), te u umjetnosti,

---

¹ Prerađivačka industrija, Trgovina na veliko i malo, Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja, Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti, Umjetnost, zabava i rekreacija i Ostale uslužne djelatnosti

zabavi i rekreaciji (6), dok je 3 zaposleno u administrativnim i pomoćnim uslužnim djelatnostima.

Najveći broj nezaposlenih osoba prema evidenciji HZZ PU Rijeka stanje (na dan 31.08.2013.) je s završenim prvim stupnjem fakulteta, stručni studij i visoka škola (ukupno 11), a potom slijede s završenim fakultetom, magisterijem i doktorat (ukupno 7).

Posjet mladim sportašima u srednjoškolskom obrazovanju (15.00-16.00 sati)

Drugi dio Promocijskog dana, posjet mladim sportašima organiziran je u suradnji s Đuditom Franko, ravnateljicom i nastavnicima tjelesne i zdravstvene kulture **Prve sušačke hrvatske gimnazije** i Radovanom Šoljaga, ravnateljem i nastavnicima tjelesne i zdravstvene škole Medicinske škole u Rijeci.

Aramis Naglič, predsjednik Kluba riječkih olimpijaca, Samir Barać Gordana Tomić (odbojka), Sandra Stojković Hinić (rukomet) i Luka Mrakovčić (rukomet) istaknuli su važnost obrazovanja koje im je nakon sportske karijere omogućilo zapošljavanje, od kojih veći dio njih je nastavio s karijerom u sportu. Veći dio navedenih sportaša – promotora obrazovanja, bili su učenici ovih škola, te su istaknuli da su tijekom svog školovanja imali podršku ravnatelja i većeg broja profesora.

Učenicima je prikazan promotivni film o Karijeri nakon sportske karijere i predstavljena projektna aktivnost Promocijski dan Karijera nakon sportske karijere.

Autorica materijala:

Romana Caput-Jogunica

Koordinator Projekta